

TÜRKİYE AKILCI İLAÇ KULLANIMI BÜLTENİ

CİLT: 7 SAYI: 1 OCAK 2020

EDİTÖR

Uzm. Dr. Fatma İŞLİ

ÇEVİRMEN

Ecz. Özgecan Gül HIZAL

DÜZELTMEN

Uzm. Dr. Fatma İŞLİ

YAYIN KURULU

Dr. Hakkı GÜRSÖZ
Dr. Ecz. Harun KIZILAY
Uzm. Ecz. Mesil AKSOY
Ecz. Didem VARIMLI
Ecz. Özgecan Gül HIZAL

İletişim Adresi: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
Söğütözü Mahallesi 2176. Sok. No:5
06520 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 (312) 218 30 00

Fax: +90 (312) 218 34 60

Soru ve önerilerinizi akilci.ilac@titck.gov.tr e-posta adresine gönderebilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

Editörün Önsözü	4
Pnömoni	5

İletişim Adresi: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
Söğütözü Mahallesi 2176. Sok. No:5
06520 Çankaya/ANKARA
Telefon: +90 (312) 218 30 00
Fax: +90 (312) 218 34 60

Soru ve önerilerinizi akilci.ilac@titck.gov.tr e-posta adresine gönderebilirsiniz.

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ

Pnömoni, akciğerleri etkileyen akut solunum yolu enfeksiyonudur. Akciğerler, sağlıklı bir insan nefes aldığıında hava ile dolan alveol denilen küçük keselerden oluşur. Pnömoni mevcutsa, alveoller irin ve sıvı ile dolar, bu da nefes almayı ağırlı hale getirir ve oksijen alımını sınırlar.

Pnömoni dünya çapında çocuklarda en çok ölüme neden olan enfeksiyöz etkendir. Pnömoniye virüsler, bakteriler veya mantarlar neden olabilir. Ancak bağışıklama, yeterli beslenme ve çevresel faktörlerin düzenlenmesi gibi basit müdahalelerle önlenabilen; düşük maliyetli, düşük teknoloji ile ve bakım ile tedavi edilebilen bir hastalıktır.

Bu konunun önemine dikkat çekmek amacıyla Türkiye Akılcı İlaç Kullanımı Bülteni'nin Ocak sayısında "Pnömoni" konulu makaleye yer verilmiştir.

Pnömoni

Anahtar Bilgiler

- Pnömoni, beş yaş altı çocuk ölümlerinin % 15'ini oluşturur.
- Pnömoniye virüsler, bakteriler veya mantarlar neden olabilir.
- Pnömoni; bağışıklama, yeterli beslenme ve çevresel faktörlerin düzenlenmesi ile önlenabilen bir hastalıktır.
- Bakterilerin neden olduğu pnömoni antibiyotiklerle tedavi edilebilir, ancak pnömonili çocukların sadece üçte biri ihtiyaç duydukları antibiyotikleri alır.

Pnömoni, akciğerleri etkileyen akut solunum yolu enfeksiyonudur. Akciğerler, sağlıklı bir insan nefes aldığı anda hava ile dolan alveol denilen küçük keselerden oluşur. Pnömoni mevcutsa, alveoller irin ve sıvı ile dolar, bu da nefes almayı ağırlı hale getirir ve oksijen alımını sınırlar.

Pnömoni dünya çapında çocuklarda en çok ölüme neden olan enfeksiyöz etkidir. 2017 yılında beş yaş altındaki 808.694 çocuğun ölümüne sebep olan pnömoni, bu gruptaki çocukların ölüm nedenlerinin %15'ini oluşturmaktadır. Bu hastalık her yerde çocukları ve aileleri etkiler, ancak dünya çapında en çok Güney Asya ve Sahra altı Afrika'da görülür. Pnömoni basit müdahaleler ile önlenabilen; düşük maliyetli, düşük teknoloji ilaç ve bakım ile tedavi edilebilen bir hastalıktır.

Nedenler

Pnömoniye virüsler, bakteriler ve mantarlar da dâhil olmak üzere bir dizi bulaşıcı ajan neden olur. En yaygın olanları:

- ✓ Streptococcus pneumoniae - Çocuklarda bakteriyel pnömoninin en yaygın nedenidir.
- ✓ Haemophilus influenzae tip b (Hib) - Bakteriyel pnömoninin ikinci en yaygın nedenidir.
- ✓ Respiratuar sinsityal virüs - Pnömoninin en yaygın viral nedenidir;
- ✓ Pneumocystis jiroveci - HIV ile enfekte bebeklerde tüm pnömoni ölümlerinin en az dörtte birini oluşturan pnömoninin en yaygın nedenlerinden biridir.

Bulaşıcılık

Pnömoni farklı şekillerde bulaşabilir. Çocuğun burnunda veya boğazında yaygın olarak bulunan virüsler ve bakteriler, solunduğunda akciğerleri enfekte edebilir. Ayrıca öksürük veya hapşırma nedeniyle hava kaynaklı damlacıklar yoluyla yayılabilirler. Ek olarak, pnömoni, özellikle doğum esnasında veya doğumdan hemen sonra kan yoluyla bulaşabilir. Pnömoniye neden olan farklı patojenler ve bulaşma yolları hakkında daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir, çünkü bu tedavi ve önleme için kritik öneme sahiptir.

Özellikleri

Viral ve bakteriyel pnömoninin özellikleri benzerdir. Bununla birlikte, viral pnömoni semptomları bakteriyel pnömoni semptomlarından daha fazla olabilir. Ateşli veya ateşsiz öksürük ve/veya zor nefes alan beş yaşın altı çocuklardaki pnömoni, solunum sırasında göğüs hareketlerinin değerlendirilmesi, hızlı nefes alma veya alt göğüs duvarı varlığı ile teşhis edilir. Hışıltı, viral enfeksiyonlarda daha yaygındır.

Durumu ağır olan bebekler beslenemeyebilir veya sıvı alımında zorlanabilir. Ayrıca bilinç kaybı, hipotermi ve konvülsiyonlar yaşayabilir.

Risk faktörleri

Sağlıklı çocukların çoğu doğal savunmalarıyla enfeksiyonla savaşılabılırken, bağışıklık sistemleri zayıf olan çocuklarda pnömoni gelişme riski daha yüksektir. Bir çocuğun bağışıklık sistemi, yetersiz beslenme - özellikle anne sütü alınmaması- nedeniyle zayıflayabilir.

Semptomatik HIV enfeksiyonları ve kızamık gibi önceden var olan hastalıklar da çocuğun pnömoniyeye yakalanma riskini artırır.

Aşağıdaki çevresel faktörler ayrıca çocuğun pnömoniyeye duyarlılığını artırır:

- Biyoyakıtlarla (odun veya gübre gibi) pişirme ve ısıtmanın neden olduğu iç mekân hava kirliliği
- Kalabalık evlerde yaşamak
- Ebeveynin sigara kullanması.

Tedavi

Pnömoni antibiyotiklerle tedavi edilmelidir. Tercih edilen antibiyotik, amoksisilindir. Çoğu pnömoni vakası, genellikle bir sağlık merkezinde reçete edilen oral antibiyotik gerektirir. Bu vakalar, eğitimli toplum sağlığı çalışanları tarafından toplum düzeyinde teşhis edilir ve ardından ucuz oral antibiyotiklerle tedavi edilebilir. Hastaneye yatış sadece ciddi pnömoni vakaları için önerilir.

Önleme

Çocuklarda pnömoniyi önlemek, çocuk ölümlerini azaltma stratejisinin önemli bir bileşenidir. Hib, pnömokok, kızamık ve boğmaca etkenlerine karşı aşılama, pnömoniyi önlemenin en etkili yoludur.

Yeterli beslenme, çocukların ilk altı aylık emzirme dönemi sonrasında başlayan doğal savunmalarını iyileştirmek için anahtardır. Bu, pnömoniyi önlemede etkili olmanın yanı sıra, bir çocuk hastalanırsa hastalık süresini azaltmaya yardımcı olur.

İç mekân hava kirliliği gibi çevresel faktörlerin düzenlenmesi (örneğin ekonomik temiz iç mekân sobaları sağlanarak) ve kalabalık evlerde iyi hijyeninin teşvik edilmesi, pnömoniyeye yakalanan çocukların sayısını da azaltır.

HIV ile enfekte çocuklarda günlük olarak kotrimoksazol kullanımı pnömoniyeye yakalanma riskini azaltır.

Ekonomik maliyetler

Anne, yeni doğan ve çocukların hayatta kalması için gerekli antibiyotik tedavi maliyetinin yılda yaklaşık 109 milyon dolar olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakam pnömoni yönetimi için kullanılan antibiyotikleri ve teşhis araçları içerir.

KAYNAKLAR

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/pneumonia>